

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

001 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

MOKRÁ - HORÁKOV (kat. úz. Horákov, okr. Brno-venkov)

„Macoča“, G-K: [3627.85, 5454,75]. Pozdní fáze mladého paleolitu. Sídliště, specializované loviště?
Povrchový sběr.

Lokalita je situována na jižním okraji Dražanské vrchoviny (obr. 1). V prostoru Mokré a Horákova se do zmíněného masívu zařezávají dvě lokální vodoteče (Rokytnice a Mokerský potok) a tvoří tak uzavřené údolí orientované v severojižním směru. Pod obcí Horákov, na východním svahu výrazného návrší s kótou 326 m, téměř při bazi údolí v nadmořské výšce 267 m, na povrchu nevýrazné sprašové návěže v poloze „Macoča“, objevil počátkem 80. let P.Kos rozptýlené bíle patinované artefakty. Průběžnými povrchovými sběry, ke kterým se později připojil i druhý autor tohoto příspěvku, bylo do roku 1998 získáno již 76 artefaktů.

Plošný rozptyl nalézáných artefaktů je omezen na oblast asi 200 m². Artefakty jsou mléčně bíle patinovány, je ale pozoruhodné, že přestože byly původně pravděpodobně uloženy ve vápnité spraši, na jejich povrchu se nezachovaly stopy uhličitánu vápenatého. Tyto dva fakty, tedy omezený rozptyl a absence povlaku CaCO₃, nabízejí dva možné výklady stratigrafické situace na lokalitě:

- artefakty byly uloženy na povrchu poslední spraše (tomu by odpovídala předběžná kulturní interpretace kolekce) a vlivem orby se dostaly do ornice;
- artefakty byly uloženy ve spraši a do ornice se dostaly vlivem hloubení jam v mladších obdobích pravěku (doložen neolit a doba železná).

Obr.1. Horákov - „Macoča“: Lokalizace naleziště - Location of the site

Kontrolní sondy vyhloubené na lokalitě nezachytily paleolitické artefakty in situ. Dokumentovány byly pouze pravěké objekty zahloubené do spraše. V profilu byl patrný dobře vyvinutý B-horizont ornice, tzn., že k zásahům orby do podložní spraše nedocházelo. Asi 20 m severním směrem byl v roce 1997 (ve výkopu pro optický kabel) učiněn nález kostí pleistocénní fauny. Profil sestával z ornice o mocnosti asi 30 cm a typické vápnité spraše. Kostí se kumulovaly v stratigraficky nevyčlenitelné poloze při dně výkopu, tj. asi v hloubce 1 m. Nalezeny byly zlomky čtyř žeber z nichž nejméně 2 náleží mamutovi (*Mammuthus primigenius*). Vzhledem k absenci artefaktů v nálezové vrstvě a antropogenních zásahů na kostech je příslušnost osteologického materiálu k paleolitické stanici nejistá.

Surovinou všech artefaktů je dobřela patinovaný silicit severské proveniencie. Patina pokrývá celý povrch, není však příliš silná - snese srovnání s gravettskými-magdalénskými artefakty.

Tab. 1 Mokrý - Horákov, „Macocha“: Technologie

	n	%
nástroj - tool	3	3.9
jádro - core	5	6.6
čepel - blade	29	38.2
mikročepel (< 3cm) - microblade (< 3cm)	6	7.9
zlomek čepele (l < 2š) - broken blade (l < 2w)	8	10.5
úštěp - flake	15	19.7
mikroodštěpky a mikrozlomky (< 1.5cm) - microchips and microfragments (< 1.5cm)	10	13.2
celkem - total	76	

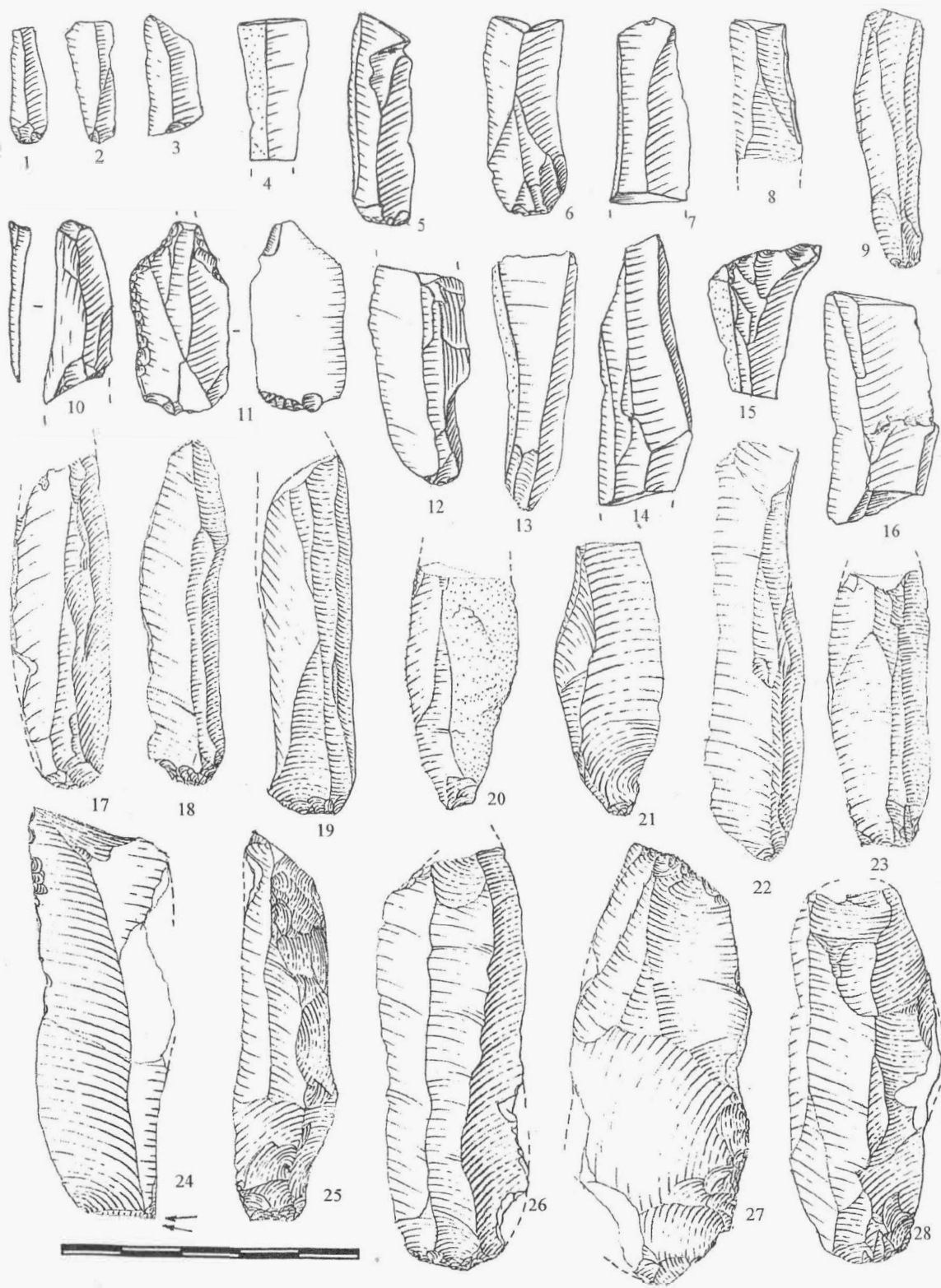
Všechna jádra jsou dvoupodstavová bez přípravy těžebních ploch (obr. 3:4,9,10,11,12), ve dvou případech s retušovanou zadní hranou (obr.3:10,12). V jednom případě bylo rezidum jádra využito jako podložka či otloukač na což svědčí nárazové útvary (pounding marks) na značné části jeho povrchu (obr.3:11).

U čepelí a jejich zlomků, které tvoří největší část souboru, je na třinácti kusech patrna dvoupodstavová (bipolární) těžba. Na několika je patrna místní retuš, souvislejší retuše se nevyskytují.

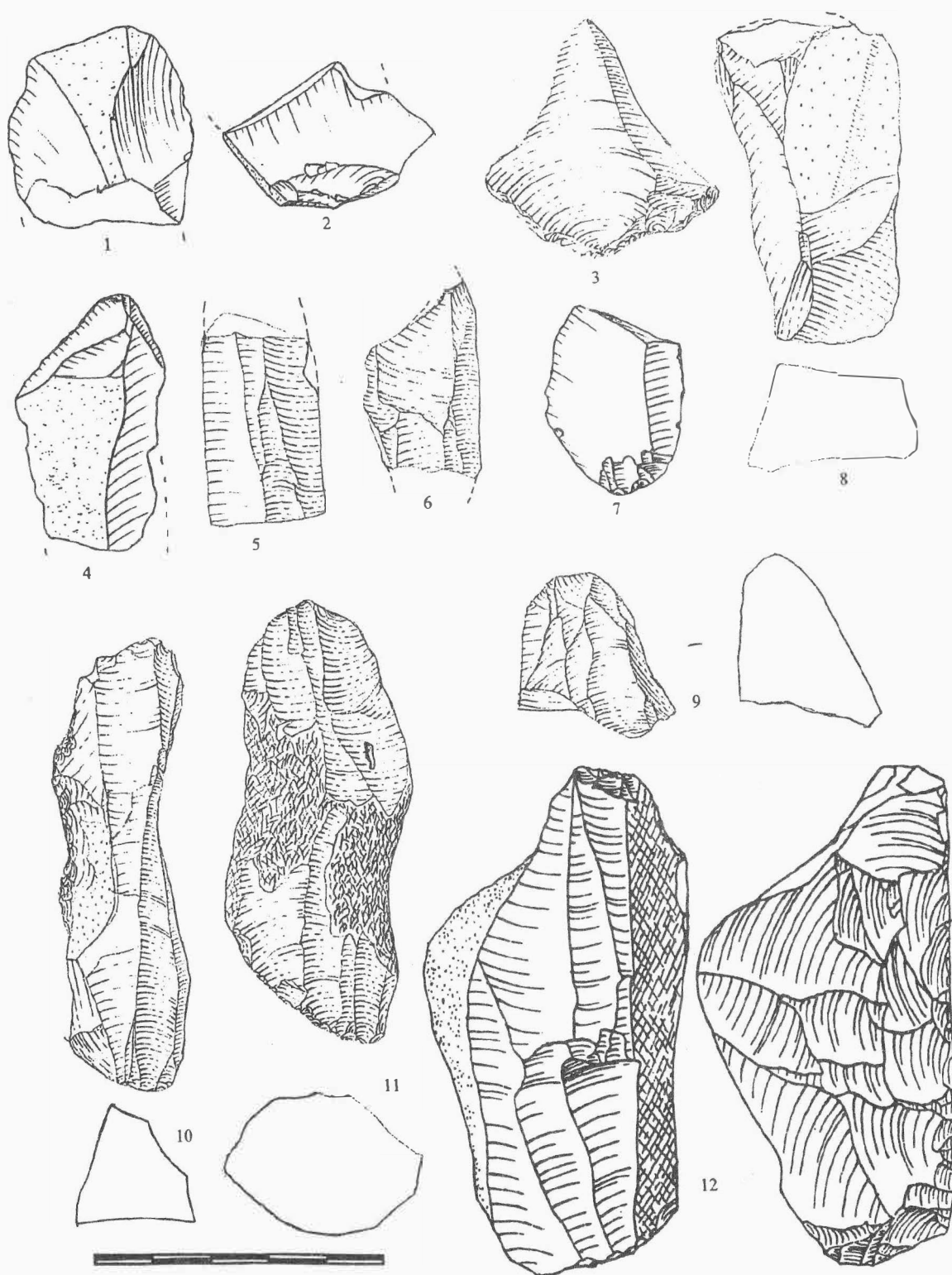
Kolekce je celkově chudá na nástroje. Ty jsou reprezentovány klínovým rydlem na proximálním konci čepele (obr.1:25), hranovým rydlem na distálním zlomku čepele (obr.1:10) a vrtálem v kombinaci s dlátkem (obr.1:12).

Kolekci svým charakterem odpovídají některé starší nálezy označené jako „Horákov I“ (depozitář MZM). Jedná se dlouhou čepel a dvě retušované čepele (Oliva 1989).

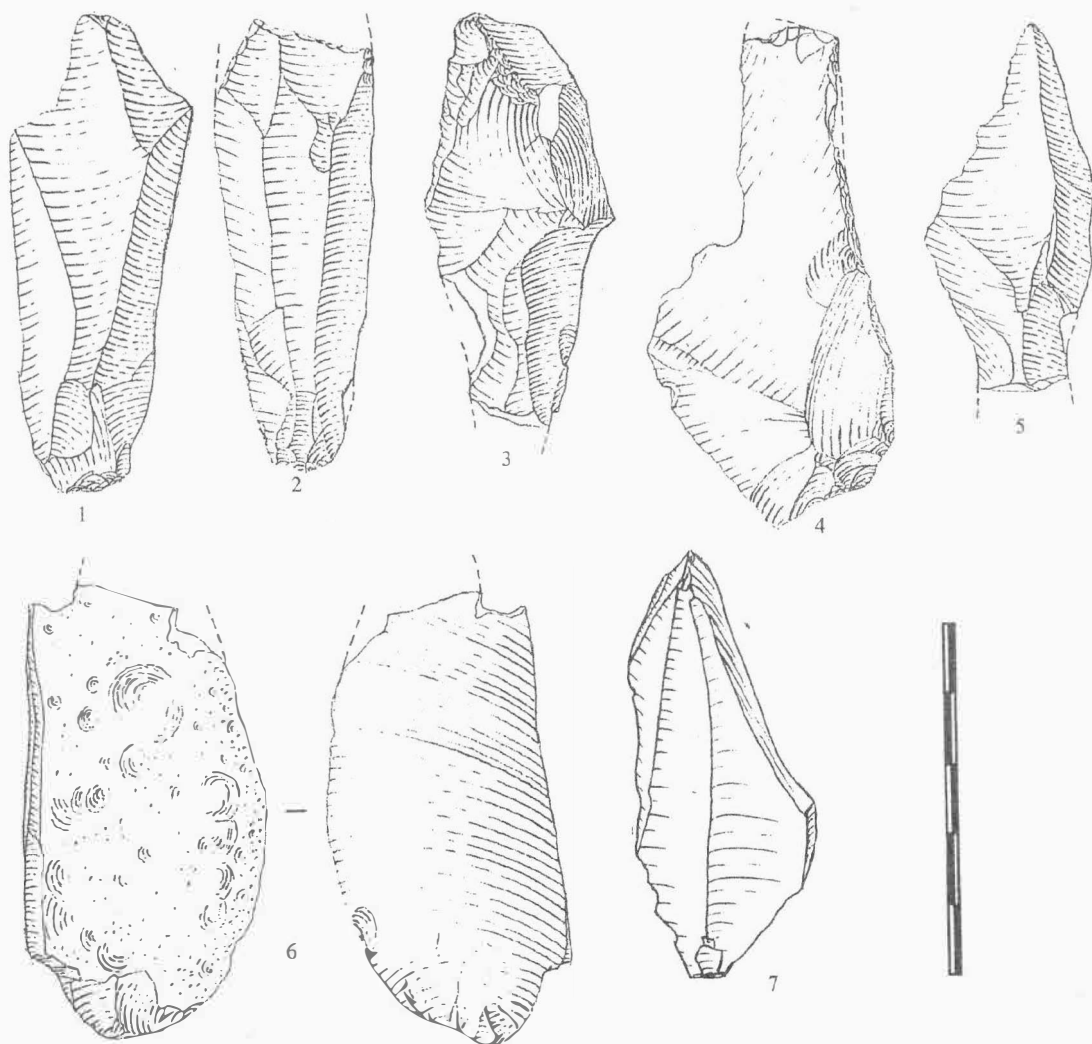
Vzhledem k geografické pozici lokality a ke struktuře industrie (převaha čepelí nad nástroji) lokalitu interpretujeme jako loveckou stanici (hunting site or butchering place), tj. místo, kde docházelo k lovu nebo porcování zvěře (srovnej Berke 1989). Nejedná se tedy o klasické sídliště.

Obr.2. Horákov - „Macoča“: Výběr industrie - Selected Artifacts

Obr.3. Horákov - „Macoča“: Výběr industrie - Selected Artifacts
(12: podle Olivy 1989)

Obr.4. Horákov - „Macocha“: Výběr industrie - Selected Artifacts

Kulturní interpretace lokality je obtížná. Rámcově lze nálezy chronologicky přiřadit k pozdní fázi mladého paleolitu. Vzhledem k podobné sídelní strategii by se mohlo jednat o epigravettien shodný s o něco východněji situovanou stanicí Pístovice II (Svoboda 1994) - tomu však neodpovídají technologický ani typologický ráz kolekce. Industrie by se na základě surovinového spektra dala přirovnat k epigravettien z Brna, ulice Vídeňské (Valoch 1975), neodpovídá však typologická náplň a způsob těžby jader - na Vídeňské jsou jádra vesměs jednodstavová. Na druhou stranu, J.K.Kozłowski upozornil (in Svoboda 1991, 44) na výskyt dvoupodstavové těžby na stanici Molodova V v Podněstří. Vzhledem k blízkosti magdalénského osídlení Moravského krasu by bylo možno uvažovat jako o nejpravděpodobnější variantě o magdalénském stáří lokality - odpovídalo by surovinové spektrum i technologie výroby čepelí z poměrně dlouhých a úzkých bipolárních jader. Otázku chronologické a kulturní pozice stanice mohou rozřešit pouze nálezy dalších typů, otázkou zůstává, zda-li je možno je v kontextu pravděpodobně krátkodobé lovecké stanice předpokládat.

Všechny zpracované artefakty jsou uloženy v depozitáři MZM Brno. Za určení osteologického materiálu jsme zavázáni Prof. R. Musilovi.

*Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno
Petr Kos, ÚAPP Brno*

Literatura:

- Berke, H. 1989: Archaeozoology and Site Catchment in the Magdalenian: Solutré, Peterfels, Pekárna Cave, Kniegrotte. A Preliminary report. Early Man News, Tübingen.
- Oliva, M. 1989: Paleolit. In L. Belcredi (ed.), Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov, 8-32.
- Svoboda, J. 1991: Stránská skála. Výsledky výzkumu v letech 1985-1987. Památky archeologické 82, 5-47.
- 1994: The Upper Paleolithic Settlement of the Vyškov Gate: Regional Survey, 1988-1992. Památky archeologické, 85, 18-34.
- Valoch, K. 1975: Paleolitická stanice v Koněvově ulici v Brně. Archeologické rozhledy 27, 3-17.

Summary:

The site of Horákov - Macocha is located at the southern margin of the Drahaný highland. During a field survey, a collection of 76 artifacts made from white patinated erratic flint was surveyed. Blades and their fragments dominate over the collection. Dorsal scars indicate a bipolar reduction on 13 blades. All cores were reduced from two opposed non faceted platforms. Only two burins and one borer in combination with chisel represent the tools. The site can be interpreted as a hunting or butchering place (both on geographical position and dominance of blades), however, its chronological and cultural position is unclear. The site can be placed into the Late phase of the Upper Paleolithic.

MOKRÁ - HORÁKOV (kat. úz. Horákov, okr. Brno-venkov)

Čtvrť. G-K: [3626.85, 5454.95]. Paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový sběr.

Na jaře r. 1997 byl při povrchovém sběru na čerstvě zoraném poli p. J. Neveselého z Horákova nalezen moustiérský hrot zhotovený pravděpodobně ze silicitu severské proveniencie (obr. 1A). Nalezený artefakt byl čerstvě vyoran ze sprašové polohy, která byla patrna v čerstvé brázdě. Na povrchu předmětu jsou pozůstatky krusty uhličitánu vápenatého. V blízkém okolí nebyly zjištěny žádné nálezy podobného charakteru.

Petr Kos, ÚAPP Brno

Summary:

A Mousterian point, most probably made of erratic flint, was found during a surface survey within J. Neveselý's field at Horákov - Čtvrť.

MOKRÁ - HORÁKOV (kat. úz. Horákov, okr. Brno-venkov)

Stará hora (kóta 350 m). G-K: [3626.60, 5454,45]. Paleolit. Izolovaný nález. Povrchový sběr.

Na poli JV od Staré hory (kóta 345 m) byl při jarním povrchovém průzkumu polohy nalezen ojedinělý bifaciálně plošně retušovaný artefakt zhotovený z křídového spongiového rohovce (obr. 1B).

Geologické podloží lokality je tvořeno kulmskými slepenci, na které nasedají sprašové hlíny a načervenalé prachovce. V místě nálezu vycházejí pouze červené hlíny, blíže k lesu je již naorávána pouze poloha kontaminovaná kulmskými oblázky a valouny.